

Rabindranath Tagore

Người Láng Giềng Xinh Đẹp

Hoàng Cường dịch

Tình cảm tôi đối với người góa phụ trẻ cạnh nhà chỉ là những tình cảm tôn thờ. Ít nhất, đó là điều tôi kể với bạn bè và tự nhủ thầm với mình. Ngay Nabin, người bạn thân nhất của tôi, cũng không hay biết tí gì về tâm trạng thực của tôi. Và tôi cảm thấy phần nào tự hào là đã giữ được sự đắm say của mình trong sáng bằng cách giấu nó ở chỗ sâu kín nhất trong tim. Nàng như một bông hoa xêphali đắm sương, vừa chớm nở đã bị gãy rụng xuống đất. Quá tươi tắn và thiêng liêng đối với chiếc giường cưới trải hoa, chỗ của nàng là ở trên trời.

Nhưng sự đắm say giống như con suối trên núi, không chịu bị giam hãm ở nơi phát sinh mà phải tìm một lối thoát. Vì lẽ đó, tôi đã tìm cách thể hiện những cảm xúc của mình bằng những bài thơ, song ngòi bút miễn cưỡng của tôi không chịu viết ra những điều bóng bở đối với thần tượng của tôi.

Một chuyện kỳ lạ là đúng vào thời gian đó, anh bạn Nabin của tôi lại mắc bệnh sinh làm thơ. Nó đột ngột đến với anh như một trận động đất. Đây là cơn bệnh đầu tiên của anh chàng tội nghiệp, nên anh không chuẩn bị tí gì về cả vãn lẫn điệu. Anh không cưỡng lại nổi vì đã bị nó mê hoặc khác nào một người đàn ông góa mê cô vợ kế. Vì vậy Nabin đến nhờ tôi giúp. Chủ đề các bài thơ của anh thật cũ, cũ lắm, cũ mà vẫn luôn luôn mới: tất cả các bài thơ của anh đều nói về người yêu. Tôi vỗ lưng anh, đùa hỏi: " Thế nào, anh bạn, nàng là ai?" .

Nabin cười trả lời: " à điều đó thì mình chưa tìm ra"

Thú thực, tôi rất khoái được giúp bạn. Như con gà ấp trứng con vịt, tôi đem hết niềm say đắm nồng nàn bị kìm hãm của mình trút sang những lời thổ lộ của Nabin. Tôi thêm thắt và nhuận sắc cho các văn phẩm thô kệch của anh nhiều đến nỗi phần của tôi chiếm gần hết các bài thơ đó.

Nabin thường ngạc nhiên thốt lên:

- Đúng là điều mình muốn nói mà không diễn đạt nổi. Không hiểu làm thế nào mà cậu nắm bắt được những tình cảm tinh tế này?

Với giọng nhà thơ, tôi đáp:

- Chúng sinh ra từ trí tưởng tượng của mình. Như cậu biết, sự thật thì lặng lẽ chỉ có trí tưởng tượng mới hùng hồn. Thực tế đè nén dòng tình cảm như một tảng đá, còn trí tưởng tượng tự mở ra cho nó một con đường.

Và anh chàng Nabin tội nghiệp áp úng: " Đúng thế, đúng thế, mình hiểu" , rồi nghĩ ngợi một lát, lại lẩm bầm: " Đúng thế, đúng thế, cậu nói đúng!" .

Như tôi đã nói, ở mỗi tình của tôi có một cái gì cung kính, tế nhị khiến tôi không dám diễn đạt nó thành lời. Nhưng, lấy Nabin làm cái màn che, không còn gì cản trở ngòi bút thao thao bất tuyệt của tôi nữa và những tình cảm thực sự nồng nàn, trào ra thành những bài thơ viết hộ người khác.

Những lúc minh mẫn, Nabin bảo: - Nhưng đây là những bài thơ của cậu đấy chứ! Để mình đăng nó dưới tên cậu.

- Bậy nào - tôi trả lời - bạn thân mến, những bài thơ này là của cậu đấy. Mình chỉ chấm sửa đôi chút chỗ này chỗ kia thôi.

Dần dần Nabin tin là như vậy.

Tôi không chối cãi là với tâm trạng của nhà thiên văn khi quan sát bầu trời cao, thỉnh thoảng tôi có hướng con mắt về phía cửa sổ nhà bên cạnh. Và cũng đúng là thỉnh thoảng những cái nhìn vụng trộm của tôi đã chụp được một hình ảnh thoáng qua.

Nhưng chỉ cần thoáng qua trong giây lát hình ảnh cao quý của nguồn kích lệ ấy, ngay tức khắc tất cả những gì xáo động và vẩn đục trong tình cảm tôi trở thành êm ả thanh khiết.

Song một hôm tôi giật mình sững sốt. Liệu tôi có thể tin được ở mắt mình không? Hôm đó là một buổi chiều hè nóng nực, khi trời có vẻ sắp bão, mây kéo đen kịt một góc trời phía tây bắc. Giữa khung cảnh ngập trong một thứ ánh sáng kỳ lạ và đáng sợ ấy, cô láng giềng xinh đẹp của tôi đang ngược mắt nhìn lên khoảng không gian trống rỗng. Và tôi phát hiện ra trong ánh mắt xa xăm của đôi mắt đen láy ấy có một niềm khao khát vô vọng! Phải chăng, may ra, vẫn còn một quả núi lửa sôi động nào đó trong mặt trăng êm ả rực rỡ kia của tôi? Hỡi ơi, cái ánh mắt khát khao không bến bờ kia, nó đang tung bay qua các đám mây như một con chim hăm hở, chắc chắn muốn tìm, không phải thiên đường, mà là tổ ấm trong một trái tim người.

Nhìn thấy khát vọng khôn tả của ánh mắt ấy, tôi khó kiềm chế được lòng mình. Tôi không còn bằng lòng với việc sửa những bài thơ thô thiển nữa. Toàn bộ con người tôi ao ước được giải bày bằng một hành động cao quý. Sau cùng, tôi nghĩ sẽ dốc hết tâm trí làm cho việc tái giá của các góa phụ được hoan nghênh và trở thành phổ biến ở nước mình. Tôi sẵn sàng không những diễn thuyết và viết báo về vấn đề này mà còn bỏ tiền của ra cho sự nghiệp ấy.

Nabin bắt đầu tranh cãi với tôi: ở góa suốt đời có một ý nghĩa thanh khiết và êm đềm dịu dàng vô hạn, một vẻ đẹp thanh bình như ở những nơi yên ngủ của những người đã khuất, lung linh dưới ánh trăng bàng bạc của ngày mười một kiêng khem (*). Riêng cái khả năng tái hôn chẳng làm tiêu tan cái vẻ đẹp thần tiên của nó sao?

Bây giờ kiểu nghĩ ủy mị ấy làm cho tôi tức giận liền. Thời buổi đói kém nếu có kẻ nào no thừa nói đến đồ ăn thức uống với một vẻ khinh khỉnh và khuyên nhủ người sắp chết đói hãy làm nguôi cơn đói bằng hương thơm và tiếng chim hót, thì ta nghĩ về hắn thế nào? Tôi bực bội nói:

- Này Nabin, đối với người nghệ sĩ, cảnh hoang tàn có thể là đẹp đấy, nhưng người ta xây nhà không phải chỉ để cho các nghệ sĩ ngắm mà là để ở. Vì vậy phải tu sửa những ngôi nhà ấy cho tốt, cho dù vì thế mà các nghệ sĩ hậm hực. Đối với cậu, đứng xa mà lý tưởng hóa cuộc sống góa bụa thì rất dễ, nhưng cậu phải nhớ rằng, trong cảnh sống góa bụa kia có một trái tim nhạy cảm, đập dồn vì đau khổ và khao khát.

Ban đầu, tôi tưởng làm thay đổi được cách nghĩ của Nabin chắc khó, vì vậy có lẽ tôi đã nói hăng hơn mức cần thiết, nhưng sau bài diễn văn ngắn ngủi tôi có phần ngạc nhiên khi thấy Nabin buông một tiếng thở dài trầm ngâm rồi hoàn toàn nhất trí. Phần kết bài diễn văn có sức thuyết phục hơn mà tôi định nói tiếp hóa ra không cần thiết nữa.

Khoảng một tuần sau, Nabin đến gặp tôi, bảo rằng, nếu được tôi giúp thì anh sẵn sàng mở đầu bằng cách chính anh sẽ lấy một góa phụ làm vợ.

Tôi mừng quá, vồn vập ôm hôn anh, hứa là anh cần cho việc ấy bao nhiêu tiền, tôi sẽ giúp hết. Sau đó, Nabin kể với tôi câu chuyện của anh.

Tôi được biết, người mà Nabin đem lòng thương mến không phải là một con người tưởng tượng. Té ra cả Nabin nữa trước đây cũng đã có thời say mê một góa phụ từ xa nhưng không thò lộ với ai tình cảm của mình. Sau đấy, tờ báo thường đăng những bài thơ của Nabin, hay nói đúng hơn là những bài thơ của tôi, đã tới tay người đẹp. Và những bài thơ ấy không phải không có tác dụng.

Như Nabin cẩn thận giải thích, không phải anh đã chủ tâm tiến hành chuyện yêu đương theo cách ấy. Thực ra, - anh nói, - anh hoàn toàn không biết là người góa phụ kia đọc được chữ. Nabin thường gửi qua bưu điện tờ báo đăng thơ của anh đến anh trai người góa phụ mà không đề tên người gửi. Đó chỉ là một trò ngông cuồng, một sự nhân nhượng đối với mối tình say mê tuyệt vọng của anh. Đó chỉ là những bông hoa cúng đặt trên bàn thờ, Trời Phật có biết hay không, có nhận đồ tế hay không, chuyện ấy không phải là việc của người đi lễ.

Và Nabin đặc biệt muốn tôi hiểu rằng, khi anh dựa vào cơ này có khác tìm cách làm quen với anh trai người góa phụ, anh không có ý định dứt khoát. Ta thường đặc biệt chú ý đến cả những ai gần gũi với người ta yêu.

Tiếp theo là một câu chuyện dài kể lại hai người đã làm quen với nhau như thế nào khi người anh trai kia ốm. Sự có mặt của chính nhà thơ cố nhiên mở ra nhiều dịp bàn luận về các bài thơ, và những buổi bàn luận ấy không nhất thiết bó hẹp ở chủ đề đã làm nảy sinh ra việc bàn luận.

Sau lần thua tôi trong cuộc tranh luận mới đây, Nabin đánh bạo cầu hôn người góa phụ. Ban đầu, anh không được nàng ưng thuận, nhưng khi anh triệt để sử dụng những lý lẽ hùng hồn của tôi, cộng thêm một hai giọt nước mắt của anh, thì người đẹp đã đầu hàng không điều kiện. Bây giờ, người giám hộ nàng cần một ít tiền để thu xếp công việc.

- Đây, cậu cầm lấy - tôi nói.

- Nhưng, cậu biết đấy, - Nabin nói tiếp - phải mất mấy tháng nữa cha mình mới đủ nguôi giận để tiếp tục trợ cấp cho mình. Trong thời gian ấy, chúng mình biết lấy gì mà sống?

Tôi lẳng lặng viết cho anh bạn tờ ngân phiếu đủ số tiền cần thiết, rồi bảo:

- Nào bây giờ cậu nói cho mình biết nàng là ai đi. Cậu chớ coi

mình có thể là tình địch của cậu, vì mình xin thẻ là sẽ không làm thơ tặng nàng, và dù cho có làm thì cũng không gửi cho anh trai nàng, mà cho cậu!

- Sao cậu lại nói thế, - Nabin nói - Mình giấu tên nàng không phải vì sợ cậu trở thành tình địch! Thực tế là nàng bị xáo động rất mạnh khi quyết định bước đi bất thường này, và yêu cầu mình chớ kể việc này với bạn bè. Nhưng nay không cần thiết nữa, vì mọi chuyện đã được thu xếp xong xuôi. Nàng ở số mười chín, ngay cạnh nhà cậu đó thôi.

Nếu tim tôi là một cái nồi hơi bằng sắt thì có lẽ nó đã nổ tung rồi. Tôi chỉ hỏi:

- Vậy nàng không phản đối gì chuyện tái hôn à?

- Hiện nay thì không, - Nabin trả lời với một nụ cười.

- Có phải chỉ riêng những bài thơ đã gây ra sự thay đổi thần kỳ này không?

- Đúng thế, cậu biết đấy, các bài thơ của mình cũng không đến nỗi tồi, có phải không? - Nabin nói.

Tôi nguyên rửa thầm trong bụng.

Nhưng tôi nguyên rửa ai mới được cơ chứ? Rửa Nabin à? Hay rửa chính tôi? Rửa Trời à? Tôi rửa tất cả.

(Rút trong tập " Mây và mặt trời" , NXB Văn học 1986)

() ở Ấn Độ, ngày thứ 11 của tuần trăng được coi là ngày nhịn ăn và ăn năn hối lỗi.*